

1 TIMOOTI

Timootina indaarú rúmamaqóo akarafa.

¹ Óo Timooti anée kumaaráa márianafa anée qiní qí-maakuara foora máriananoo. Qinée óoqai aní qímami-afannana aninná írirafa qufana Yísufinnai quandóona Ánutufa faqa narí ásauku mundírafa Yísufa faqa maasá asumu mároofa maasá minásaa mundí marunafa mifá qiní mara quqáqoosa minára ásauku mundírafa Yísufa narí aináinianeera maqásaa fasiqa diqiqoosá maa-papiqána qinée Pauroosa aní ákara rúmamaqeeqa.

² Óo Timooti maasá qíkoofa Ánutufa faqa maasá karaambáiqá ásauku mundírafa Yísufa faqa aní dadaaqi-aqa, misá náriqa nífauarana aní ámiaqa. Misá aní aundurá asooárana faqa ámiaqa.

Pauroofa únna amaana ufa qímariasara Timootina aaquqí-mamaqoo úfafa.

³ Óoqai qinée Maseedoonia máaqa maqai fíqa aníara Efeesusu maqúsaki máriannee qíafannana maqee faqa miqí kai íqa miqóo máriannee qídaqa. Efeesusu máqusaki maríasa akaqáusa fúka unna amaana qímari ufana faiqí ánaasee qímannimi maríasa máriafaqa minára anee qáoo qíanneera miqóo máriannee qídaqa.

⁴ Anée maaqí qímasee qáoo qía. Misá nári úriuqa min-nísaaqa misá nári nikeekú nikaakú nifaqnáusa nífasaasa qímammaree kísaaqasaa fímariana minnísaaqa. Miqí qímaria úfafa ufa rainárana tínoorirana kai uqéeraidanoo

sía Ánutuna marírafa nírafa maasáki márína dadaaqí-danoo. Ánutufa maasára maaqóo fuannáanna sía mi-
 manda dapi ufánannai paqúrianaura maasá nári írirana
 Yísunasaa rusíranannai kai fuanna áanna paqúrianaura.

⁵ Sía fífau mi-unnána qímariasara qáoo qiannée qí-
 daqa faiqí ánaasee miqóoqaraasa Yísunasaa rusírana sía
 únna qiaqa kúqaa kai qiaqa, kúqaa ánoona uqannásaa
 mundúsee fíqa nári nifaaqa qumaararárana síaisa au-
 fadámasee nídaqa nári naunduráki ikairí síaisa nídaqa
 mi-qaaramoo ainainákiqari faiqí ánaaseera nímuqusirana
 rírafa kambíqaidanoo. ⁶ Faiqí ánaasee akaqáusa mi-
 anoonna ainainnákiqari quándakiqa fífau fáafau qíra ufa
 narí qímami narí qímami qianánnai náriqa nínaakusama-
 rara káqi rúnna fímariafanoo. ⁷ Mi-unna amaanná qímaria-
 asa paasóosamandee nári faqa sía írimaria ainainnára
 faqa ufará faqa káqi paasóosamasee káqi qímannimidaqa
 kafáa náriara Ánutuna sándufa qímannimi márunausee
 qídaqa áaqidaqa.

⁸ Ánutuna sándufa Mooseenasáaqari qímannimu úfafa
 ámiqira ainaina márídanoo. Faiqí ánaasee miná andee-
 qásee írifanoo ámiqira ainaina máriannoo. ⁹⁻¹⁰ Maasá
 óosana óosana sándufara maaqí qímiridaqa. Sía ámiqira
 fasiqa anaaseerou márídau, ufa rukíee maríasara mári-
 danoo Kaamánna ufa rukíee maríasara faqa Ánutuna síaisa
 faqa Ánutuna ufa rukiée maríasara faqa sía Ánutunara
 írimariasaa maqásaa ainainara kai írimariasaa nári ní-
 nausa níkausa kuqá nárímaríasaa faqa faiqí ánaasee kuqá
 nári maríasara faqa faiqí ánaasee narínni narínni qúm-
 muari maríasara faqa faiqí fannoo aqoónna fasiqa áafee-
 qara óosana faqa ánaasee fannoo aqoónna anaasee áafee-
 qara óosana faqa faiqi ánaaqi qúmmuari maríasara faqa
 únna ufa qímaríasaa faqa síaasa ufa írimarinaki máfi
 narí kai raqáseenoo moonára únna úfa qímaríasaa faqa

aiqáma ánoona ufa rukíee maríasa faqa mi-aiqama mandosanná máraqa nuasára misára kai Ánutufa narí sándufa misá qáoo qímaseenoo quqásoofanoo máridanoo. Misá nímaarusira sándufa quqásoofanoo máridanoo, sía mi-áaqara oosanáuqa máree maríasa kaifáu nímaarusidanoofau óosana óosana ainaina Ánutuna mapukíra ufa rukíee maríasa faqa nímaarusidanoo.

¹¹ Mee Ánutuna mapukíra ufa qúnna mifá maasá Ánutuna ámiqirana miná aréenarana kooroo ídanoo. Miná ámiqira fasaasa ufa amana kái mi-ufáfa máridanoo. Mi-fasaasa ufána Ánutufa qínísaa quqásee anée Timooti qímannimiannee qu ufáfa máridanoo.

Pauroofa Yísunara narí mandóosanara áfauoonara dúfi dúfi qu ufáfa.

¹² Qinée mi-saikánaki nímariafananoo maasá karaambáiqá ásauku mundírafa qíní aináinirana amana kái qímunara dúfi dúfi qídaqa. Mifá qíníara mi-ainainirana amanaikámmi ífoo qímaseenoo mara quqáqaisa máridaqa minára faqa maasá karaambáiqá ásauku mundírana Yísunara dúfi dúfi qídaqa.

¹³⁻¹⁴ Óoqai indaarú qinée Pauroosa Yísunara mandúfa qímariafanausa miná aináinimáru fasiqausa nárú nífaqáa íqa níniaafanausa Yísuna faqa áquraraafanausa máridaqa. Ánutufa qíníara sía Yísunara íridanoo fee qímasee sía narí mandóosanara íridanoo fee qímaseenoo sía qíní dárinoo, qíní qífauamáseenoo narí áfaarirana qínísaa nammáriara foora adíaseenoo minásaa qeeqá írirana Yísunasaa rusírana faqa faiqí ánaaseera qímuqusirana faqa qíminau. Maasá aiqámausa ásauku mundírana Yísunaki kéeqee máriasa mi-nimimaria ainainnaqandá Yísunasaa írirana rusírana faqa faiqí ánaaseera qímuqusirana faqa mi-qaara ainainnaqandá qíminau.

1 TIMOOTI 1:15-16 4 1 TIMOOTI 1:20

¹⁵⁻¹⁶ Maa-ufána ánoona ufa máridanoo qumáree íri maría úfafa máridanoo ásauku mundírafa Yísufa mandá óosana máree maríasa asumu máraanee qímasee qúminau. Qinée Pauroosa mi-mandoosanná úriqararausa máriafananoo Ánutufa sía qiní dárinoo qífauanau. Ásauku mundírafa Yísufa narí kásoomambi qiní qífiqaranara firaaná firaaqóo koorooíanifeera mandóosana úriqararausa qiní qífauanau. Miqímaseenoo Yísufa qiní maréeqeenoo akooqóo quqásoofaqa náaru kásooqaqee Yísuna mandaaqásee náaru márirana máree maríasa qiní kíkiqususaidanoo qiní mandóosana úriqaranoo máruna rirímma qífauamáseenoo minní qísanau. Ínnindi óorudupinoo máridanoo miná mandaaqásaiфанoo káqi ínni faqa máraanauree qinau. Qinée minára irisée amooqíra ufa maaqí qímasee qianáura.

¹⁷ Náaru náaru mári karaambaiqafa sía kúquaninafa maasá sía miná qáfee marúnafa moodáa Ánutufa sía moó fannoo márifa úriqararana faqa aréenarana faqa náaru náaru mináindi máriannoo.

¹⁸ Óo Timooti anée qiní qímaakuara foora mári-anafa. Qinée maa-ufána anísaa quqáidaqa. Óoqai tamummáqara fasiqauqa qímaqoofa aní qímamira ufa mi-maú fídanoo. Aní aináinirafa andeeqára rákiara foora ímariannana qiní úfa fannoo aní durú feefará foora inóo máriannoo. ¹⁹ Ámiqira rakirana rákidana aní Yísuna saqárikirana uaqéeia, afaaqa qumaara rárana síaina miná faqa uaqéeia. Faiqí akaqáusa nári náaqoo íri-rafa qímannimifaqa andeeqásee fidaqa misá nári Yísuna saqárikira írirana múnu fúrufarammáseeqa kurídidaqa. ²⁰ Qaara fasiqa Qimeenaeusafa faqa Areekisander-afa faqa miqandáqara miqí márufaqa qinée maréeqee Sadanna ásaukuki quqáfanaqa misá Ánutunara mandúfa

qírana taikáaqeera quqáqiafana.

2

Pauroofa Yísuna ufara suqínnanaki maaqí qímasee innaaru qiaqée qinau.

¹⁻² Maa-ainainná náaree aní aamúaqímamisaanana anée faqa Yísuna ufara suqímariasa faqa suqídaqa innaaru qídaqa maaqímasee innaaru qiaqa. Maa-maqánasaa faiqí ánaaseesaa rakísinnimaqee marísara misá ámiqimasee rakísinnimaqaaqeera innaaru qiaqa. Ínnee káqiqeesea reendeénamasee asooáranaki máriaqeera misára innaaruqiaqa. Ánutuna ufamau fídaqa andeeqára máriranaki máriaqeera aupúrananaki sía máriaqeera misára innaaruqiaqa, ínnee maqee maqee aiqáma fasiqauqara faqa maa-maqánasaa firaaqóo úriqararausa faqa kaamánna úriqararausara faqa Ánutuna áfusaa Ánutufa misá dadaaqíanifeera innaaruna qiaqa. Misára faqa dúfi dúfi qírana qiaqéera qídaqa. ³⁻⁴ Misára innaaru qírafa ámiqira óosana máridanoo Ánutufa maasá asumu máree marífa minára áididanoo. Mifá aiqáma fasiqa anaasee asumu máriranaki ani máriaqeera qídanoo ánoona ufamau fuaqéera qídanoo misára innaaruqíra óosannara Ánutufa áididanoo.

⁵⁻⁶ Moodáa Ánutufa kai máridanoo moodáa fanoo kai narí Ánutuna faqa faiqí ánaasee faqa mara moodáanakikamma nímaqaidanoo. Mi-fasiqáfa Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa máridanoo faiqí ánaasee óonu kafáa marasée naríki quqáanifeera narí afaaqa kúqiranaki quqánau. Maasá miná qáfamaseeqa maaqí qídaqa. Óo Ánutuna narí áukuana máridanoo. Óo mifá kúqaa aiqáma

fasiqa ánaaseera asumu máriranaki máriaqeera miqídanoo. ⁷ Minára faqa qiní Pauroosa qeeqá maqúsaindari diqiqámasoofaqa qinée ánaamuru aiqáma uqannífiqaidaqa Yísunasaa írirana rusírana ánoona ufa faqa qímannimidaqa. Qinée sía únna qídaqa ánoona ufa kai qímannimidaqa.

⁸ Yísuna ufara suqímarianaki faiqíara qinée maaqí qímasee naamúaqidaqa. Aiqámai mária fasiqausa ánooqirana síaina, ufa rainárana síaina, nári nísauku ánukarausa uqéerasee innaaru qímariasa nári márirana nári nírana mináuqara Ánutunaindi fee qiaqéera, aiqáma fásiqara miqí maríasee innaaru qiaqéera qídaqa.

⁹ Ánaaseera qinée maaqí qídaqa. Aiqáma nári nifaaqái mári síara qámunna ámiqimasee nári nifaaqa ánaamususée írirana faqaasaikámambi máriaqee qídaqa. Sía káaqa firaaqóo óosana óosana ainaina nifaaqa áuquqa. ¹⁰ Niqoónausa dadaaqírafa mifá ínni nifaaqa áuqirafara foora máriani. Ánutuna úfa írimaria anaaseesa andeqára óosana miqíminoo máridanoo. ¹¹ Yísuna ufara suqímaria maqanaki kéeqai faqa ánaasee ufa síaina reendeenámandee Ánutuna ufa íriaqa. ¹² Yísuna ufara suqímaría maqánaki ánaaseeuqa sía kíkíqa máfiqa Ánutuna ufa qímannimiaqa. Misá sía faiqí úrinaaqaramáfi máriaqa qinée miná qáoo qídaqa misá ufa síainausa máriaqee qídaqa Yísuna ufara suqímaría maqánaki miqíaqee qídaqa. ¹³ Ánutufa Adamana náaree áuquseenoo dóo miná ínaaqianna Éeuana áuqináu. ¹⁴ Sadannafa sía faiqí ákaruqináu, ánaasee kai ákaru qímasoofanoo Ánutuna ufa rukíanáu. ¹⁵ Dóo maqee Ánutufa sía aiqáma ánaaseeuqa miná ákiaqara nárú taikáannoo faiqi máqaranasaa márifaranoo. Misá nári nifaaqa ámiqimmandee ánaamususée máridaqa Yísunasaa írirana rusíseeqa máriaqa faiqí

ánaaseera ámuqusamásee máriaqa qíkairí síaisa ánuka-rausa máriaqa. Miqídaqa nóori kándamasee máridaqa káqi márifaranoo.

3

Pauroofa Yísuna ufara suqímarinausasa rakísirausara naakápamáqoofa.

¹ Maa-ufána ánoona ufa kai qinée Pauroosa qímannimi-anaura. Faiqí moó fannoo Yísuna ufara suqímariasasaa rakísiraree qímarifa ámiqira ainainámmiannoo.

² Yísuna ufara suqímariasasaa rakísimari papatarafa narí nírana márirana sía áaqarafa máriannoo andeeqárafa márida andeeqásee rakísiannoo. Miqímarinna fasiqafa moodáa anaasee faqaafa kai máriannoo. Mifá óori runúsee márifa máriannoo. Narí áakiranara íri marífa máriannoo. Narí qumíasana aina faqa márirana faqa andeeqásee quqéemarifa. Mi-fasiqáfa Yísuna ufara suqímariasasaa rakísiranaiki marí fasiqafa ánaa-muru maqee maqee miná maqúsaki aniraafanoo ámiqi ámiqidanoo nífiqa narí máaqaki quqásaida nárana fíridanoo. Mi-fasiqáfa Ánutuna ákarakinaa ufa andeeqásee qímannimi marífa mi-oosanáusa máree marífa Yísuna ufara suqímariasasaa rakísirafa amanaikíannoo. ³ Mifá sía nammári námasee fúrufaridanoo márifa faiqí ánaasee sía nári marífa máriannoo. Mifá fifíra óosanara reendeénira óosanara kai rímarifa máriannoo. Mi-fasiqáfa sía káaqa munnimmara rímarí fasiqafa máriannoo. ⁴ Mifá narí faiqí ánaaseera ámiqimasee rakísinnimaqee marífa máridanoo. Mi-fasiqáfa narí faiqi námuaara qímannimifaqa eedóo qímasee reendeenámamdee áuqee marínausa máriaqa. ⁵ Mi-fasiqáfa narí faiqí ánaasee sía ámiqimasee rakísi-noo náqimaseenoo fee Yísuna ufara suqímaria maqánaki kéeqee maríasasaa rakísiannoo fee.

⁶ Yísuna ufara suqímariasasaa rakísiranaiki marí fasiqafa sía fúkasaa Yísunasaa írirana rusímarina mara quqáa. Miqímari fasiqafa dauní narí óori uqéerasee narí afaaqa mara máree úridanoo amooqínoo dauní áaqaranaki áqufuandoora. Óoqai Sadannafa innaarúnai miqímarunara Ánutufa ateevánau. Maa-fuka fasiqáfa Yísuna mandaaqárana miqí kai ínoo Ánutufa ateekáandoora. ⁷ Yísuna ufara suqímariasasaa rakísiranaikí marí fasiqanara Yísuna ufara sía írimarisa faqa minára ámiqira fasiqee qímariafa máriannoo. Miqí qímaria fasiqafa sía Sadannana námufaqa moodáa madikaki áqufínoo asaurúannoo. Dóo Yísuna ufara suqímariasasaa rakísimaria fasiqausa óosana dóo miqíminoo máriani.

Pauroofa amaanúfasaa rakísimarusa dadaaqímarisara qinau.

⁸ Dóo qinée Pauroosa amaana máqasaa rakísirausara qímasee dóo maqee misá óoreeqára dadaaqírausara qianáura. Amaanúfasaa rakísirausa dadaaqímarisara misá márirana nírana andeeqásee nóori runúsee maríasa máriaqa. Misá faqa sía nammári námasee fúrufariaqa. Misá faqa sía káaqa aináinara rímarinausa máriaqa. ⁹ Misá ákarakinaa Ánutuna ufa qumáreeqa mi-maú fídaqa sía nifaaqa umaararáanifeera aufadaqá máriaqeera máriaqa.

¹⁰ Dadaaqímaria fasiqausa sía káqi maréeqee dadaaqíranaki quqárafa máriaqa. Misá amanamásee qáfeenana kai maréeqee dadaaqíra saikaki quqáa. ¹¹ Dadaaqí maría fasiqausa nínaaqmaaka faqa márirana nírana andeeqásee máridaqa sía múnuqi míniqi qímarisa márifaranoo. Mi-anaaseesá nóori runúsee máridaqa ánoona ufa kai qímarisa máriaqa. ¹² Yísuna ufara suqímarisa amaanúfasaa rakísirausa dadaaqímarifa

moodáa anaasee faqaafa máriani narí faiqi ánaasee ámiqimmandee rakísi marífa mi-saikánaki máriani. ¹³ Ámiqimasee kísaaqasaa papatara sáika áuqaqa fímariasa aiqámausa nífusaa úriqararana máraidaqa miqídaqa, misá ásauku mundírana Yísunasaa írirana rusírana atukarasée mapukírana máraidaqa.

Ánutuna kukéeqara ufa ánoona Yísufa firaafá máridanoo.

¹⁴ Qinée Pauroosa maa-papiqána ákara rídaqa qúsasaa ínni óonu níndafararee qídaqa. ¹⁵ Moo áinaina fannoo qiní rafáaqafimarifaqa máridaqa maa-papiqánakinaafa ínni Ánutuna áiku ásaukuki nírana márirana naamúaqiannoo. Ánutuna ufara suqíranaki kéeqee maríasa misá Ánutuna amaana máqara foora máridaqa. Ánutuna ánoona úfa faakána máridaqa.

¹⁶ Maasá Yísuna úfa írirana ánoona óoqaindari kukéeqara úfa marífa Yísufa idaaqírafa firaafá máridanoo, sía amana moó fannoo minára qáoo qírafa.

Yísufa maqásaa fasiqa nífiri kámmafinoo koorooináu. Ánutuna maraquna fannoo minára andeeqárafa máridanoo fee qinau. Qangiroouqá miná qáfaqau. Faiqí moómoosa máaqanna máaqanna minára qímannimiqau. Maa-maqa maaqánaki márusa minára kúqaam-mifoo qiqau. Ánutufa miná maréeqeenoo innaarúnai quqáqoofanoo máridanoo.

4

Pauroofa kásooqaqee áaqarufa kambíqaannoo fee qímaqoo úfafa.

¹ Ánutuna káaqa andeeqára maraquna fannoo kásooqaqee kambíqaaninna aukuanara maaqí qímasee akooqóo firaqóo kooroóidanoo. Mi-kamúqoo akaqáusa Yísunasaa írirana rusíranasaaqari rakéemaki únna qíra

afaanna ufa írifaranoo akaqáusa áfaanna uqanna ufamau fifáranoo. ² Únna qímaria fasiqausá kai mi-unna ufáusa faiqí ánaasee Yísuna ufana suqímariasa qímannimiqa nifáranoo. Mi-unna qira fasiqáusa nári mandóosanara sía qumaara náridanoo náriqa náaqoo írirana dóo idá fannoo nárinoora foora ínoo márifaqa sía ummaara nárifaqa nisaurífara.

³ Miqí maría fasiqausa únna qímasee ánaasee máraranara mandóosanee qímasee akaqá náranara mandá nárana sía naaqée qifáranoo. Ánutufa mi-oosana oosana narannára faiqí ánaasee naaqéera áuqu quqáqoofa máridanoo. Miná úfa írimariasas miná ánoona írimariasas dúfi dúfi qímasee naaqéera quqáqoofa. ⁴ Ánutuna aiqáma áuqu quqáqoo ainainna aiqáma ámiqirafa kai máridanoo sía amana moo náranara mandáikira fee qianáura. Aiqáma ainaina innaaru qímasee dúfi dúfi qímasee naaqa. ⁵ Ánutuna ufa faqa maasá innaaru qírana faqa mi-naranná ánukamásainanoo ámiqinoo máriannoo, Ánutufa ámiqirane qíannoo.

Pauroofa Timootina aakápeenoo andeeqásee fúanee qu úfafa.

⁶ Óo Timooti anée ásauku mundírafa Yísuna ámiqira ainainira faiqi máridana miná úfa írimariasas aní ákaqaafasaaquqa qiní maa-ufáusa qímannimia. Yísunasaa mundíra úfa faqa miná ánoona ufa faqa aní óoqai mi-ufánasaa fídana innooqána márianafa máriananoo. Miqídana qiní maa-ufáusa aneenná ákaqaafasaaquqa qímannimia.

⁷ Fífau úri qírana maa-maqánasaaqarara úriyuqaki sía minakí áqufua níanai tatíaaqa, fífau ufa. Anée Ánutuna dadaaqídana rákiranakiara foora máriananoo minára maqee maqee ánununu rakísiaara foommásee amanamásee

qáfamasee afeekaikía. ⁸ Maa-maqánasaaqaraa amudaani maqee maqee afeekaikámasee amanamásee qáfarana káqikaqoo maa-maaqánasaa kai amaná máridanoo aneenná aundurákinaana maqee maqee afeekaikámasee amanamásee qáfarana firaaqóo ámiqirafa máridanoo, mifá maqee márirana faqa náaru márirana faqa ámidanoo. ⁹ Mi-ufáfa ánoona ufa máridanoo minásaa mundímariafa máridanoo. ¹⁰ Minára kai maasá kadáapirida nímudaanai qídaqa. Maasá qiqá qímuqusakinaa írirafa káqi márira Ánutunasaa máfi mundúseeqa. Mifá aiqáma fasiqa anaasee asumu máree marífa máridanoo, miná ufasaa rusímariasa kúqaa misá asumu máree marífa máridanoo.

¹¹ Mi-ufáusa ámiqimasee faiqí ánaasee naamúaqia. ¹² Óo Timooti anée kumaaráa máriananoo minára faiqí ánaasee irisée sía aní ufa írifoora maa-ufána aní qímamidaqa. Aneenná ufa faqa aneenná nírana faqa aneenná faiqí ánaaseera ámuqusirana faqa aneenná Yísuna saqárikirana faqa aneenná andeeqásee márirana faqa ámiqimasee andeeqásee akooqóo márinaqa qáfeeqa faiqí ánaasee Yísuna ufa írimariasa aní áfaqaidaqa aní aanna raaqéera. ¹³ Óo Timooti qinée anée íanannai kásooqaqee fuanáura. Anée qiní qífeesidana maqee maqee faiqí ánaasee aiqámausa nífusaa Ánutuna ákarakinaa ufa ásaana rúmasee miná óosana kooroománnimisee mi-maú fuaqée qímasee fuki faakí qía.

¹⁴⁻¹⁵ Óoqai Yísuna ufara suqímarusasaa rakísirausa aní sindímeera foora quqamáqeeqa nísauku aní afaaqai quqásee aní afaaqóoqa qíqa Ánutuna maraquna fanoo afeeka moo ámuna afeekaikámasee amanamásee qáfamasainaqa aiqámausa aníki dóo máridanoo fee qíqaa. ¹⁶ Aneenná nírana máriranasaa faqa aneenná faiqí ánaasee ufa qímannimirasaa faqa rakísia. Qinée qíma-

munna ufamáu andeeqásee fínana aní nírafa márirafa andeeqásee márínana anée aneenná faqa aní ufa írimariasa faqa asumu máreennaranoo.

5

Pauroofa Timootina aakápeenoo faiqí ánaasee firaasá adeedaana anaaseeuqa faqa andeeqánnisaannee qu úfafa.

¹⁻² Óo Timooti anée Yísuna ufa írimariasa faqa márídana sía faiqí firaasá ufa árua. Faiqí firaasá aní ákausara foora márífana reendeénamandee ufa qímannimia. Kumaaráuqa faqa aneenná ákaqaafasaara foorá kai ufa qímannimia ánaasee firaasá faqa aneenná ánausara foora ámiqimasee kai ufa qímannimia. Mánaaqa ánaaseeuqa faqa aneenná asooqmáakara foora andeeqáseenana kai misá faqa ufa qía.

³ Adeedaana ánaaseeuqa misásaa rakísi maríasa sía márífana anée Yísuna ufara suqímariasa qímanniminaqa miqíra adeedaanauqasaa andeeqára rakísira rakísinnimaqaaqa. ⁴ Adeedaana ánaaseeuqa márifanoo nári ní-naiqimara faqa faiqi námufaqa márífana anée qímanniminaqa misá quandáfi nári nínausa nitaatóosamara ámiqimandee rakísinnimaqaaqa. Anée miqídana maaná faqa qímannimia, misá Ánutuna ufamau fídaqa indaarúqaa ainaina mifá máriannoo. Misásaa dadaaqamánnisaidaqa nári nínaukoo kadáapi ákiaqara nímimaríafanoo. Ánutufa faqa mi-oosannára áqaara ráidanoo. ⁵ Adeedaana ánaasee moó fannoo márídanoo minásaa rakísirafa moó fannoo sía márifa mifá káaqa adeedaana uqanná márídanoo. Miqíra adeedaana narí írirafa Ánutunasaa mundírafa márídanoo eendáki fáasaana Ánutunara dúfi dúfi qídanoo márídanoo minára kai dadaaqáannee qídanoo innaaru qídanoo. ⁶ Adeedaana ánaaseeuqa óosana moo áaqaidaqa márídaqa náriqa nídímari ainainnará kai qiqánuasauqa

máridaqa misá dóo kúqiqa máridaqa miqíqa nídaqa. ⁷ Anée mi-adeedaana anaaseesára qímanniminaqa andeeqásee máriaqa múnuqi míniqi qiqáni foora.

⁸ Mi-ufána aiqámausa qímannimia. Maa-ufána faqa qímannimia. Moó fannoo Yísuna ufa írimarifa narí áiku ásauku faqa narí afaaqasáa áiku ásauku faqa nárana faqa qámunnaina faqa sía rakísinoos sía dadaaqínannai narí miqínannannai Yísufa saqárikirana narí ateekeenoo aamína fasiqa mandóosana fínnaaqaramásee máreenoo miqídanoo.

⁹ Óo Timooti aní Yísuna ufara suqímariasasaa rakísir-
ausa máriasa máridana adeedaana ánaasee asooqáuqa
misá náriara náaduma ánaaseesaa rakísiranaikiqa mári-
aqa. Sía káqi qee adeedaanauqa mi-saikánaki mara quqáa,
qaara moo fásiqa níku nísauku taikásee aukwana (60)
maraqaasá adeedaanaikída asooqá qee maríasa kai mi-
saikánaki quqásaina mária. Moodáa fasiqasaa amundóo
adeedaanafá kai minakí máriani. ¹⁰ Mi-anaaseefá óo-
qai áfaari marufa márinnana mifá kai minakí máriani
narí faiqi námu ámiqimasee fírimaru ánaaseefa márufa
mifá kai máriani, ánaamuru dapi ánaamuru ámiqim-
mandee rakísimarufa faqa Ánutuna ufa maqúsa maqusa
nída qímannimimárusa faqa nárana máaqa nímimarufa
óosana óosana mandáinainaki áqufimarusa dadaaqímar-
ufa, óosana óosana ámiqira ainaina eedóo qímasaida
áugee marúfa miqí máru anaasee asooqausá kai rakísir-
ausaikiqa.

(Mi-asooqa adeedaanáusa saiká Timootina áukuana
maaqímminoo márinau. Misá fúka anaasee nári nifaaq-
maaká faiqi námu rakísiaqera qímannimidaqa naakápee
máriqau. Áaqamaki káqirúnna fusá andeéqeeqeenoo
Ánutuna aanái ubeekée máriqau. Mandáinainaki áqufusa
andeeqásee Ánutuna ufa naakápee máriqau.)

¹¹ Óo Timooti sía kumaaráa adeedaana anaasee maramáree ánaasee rakísiránaikia. Kumaaráa ánaasee kaifáa faiqíara ríqa ásauku mundírana saiká nímína minnísee foora. ¹² Misá ásauku mundírana saikáki márianauree qíma afeekaikámasoona ateekeéfoora. ¹³ Kumaaráa adeedaana ánaasee moómoo suanisaa máaqaqiaqa fífau nímariafanoo aináinira áukuana áinnaaqaree márisa máriafanoo. Misá miqíqa nídaqa mandá úriqarara írirana marasée únnufa múnuqi míniqi qiqá nídaqa sía qíaqaa ufa qiqá nídaqa. ¹⁴ Óo Timooti qínée Pauroosa kumaaráa adeedaana ánaaseera maaqí qídaqa, misá andeeqásee máriaqeera. Misá kaifáa moo fásiqa marasée faiqi minásaa maqasée náriqa faiqísaa rakísida andeeqásee máriaqa. Misá miqí marifanoo maasá namuqáa Yísuna ufara níkoqqee márisa maasáki randásee sía mandóosana paqúrimasee mandúfa uqéeraqa. ¹⁵ Akaqá adeedaana ánaaseeuqa Ánutuna ufakíqari rakéemaki Sadannana áfaqee dóo fía.

¹⁶⁻¹⁸ Yísuna ufara suqímariasaa misá rakísirausa akaqá adeedaana ánaasee náunannáasa síaisasaa rakísifaranoo, akaqá adeedaana ánaaseera náunannáasa faqaasasaa sía rakísiraree qídaqa. Mi-adeedaanáusa nári náunannáasamara nífiqa quqásee rakísifaranoo. Miqífanoo Yísuna ufa suqímariasasaa rakísimaria rakísirausa sía mi-umaarána máraaqeera.

Dóo adeedaana anaasee ufa taikásee kaifáa Yísuna ufara suqímariasara qianáura. Ánutuna tamummáqara fasiqa óoqai márusa ákaraki aináini maríasara qídanoo purimakáu kíkiqusidanoo maaqí qídanoo.

Ínnee ínneeqa purimakáu mara máree ráisa adi fooqána narí áikunnai rafárimarinaqa sía náani fee qímasee óori ánaamususaifanoo káqi núannoo, ínnee sía miqíqa akaqána náidanoo afaaqa asámarinanoo rafáriani fee qímariqau.

Mi-tamummaqara fasiqáusa ákara minára kafáa maaqí qídanoo.

Aináini marí fasiqafa narí aináinímarina ákiaqara feefaurú máraannoo fee qídanoo.

Timooti Yísuna ufara suqímaría maqanaki kéeqee maríasa miqí kai iaqéera qídaqa.

Yísuna ufara suqímaríasasaa rakísirausa ámiqimasee Ánutuna saiká uqéeree maríasa Ánutuna ufa kadáapi rúmasee ásaana rúmasee fuki faakí ímariasasaa Yísuna ufara suqímaríasasaa sía amana kái feefaurú nímia fíqaramásee aabaara faqa nímia.

¹⁹ Faiqí moó fannoo Yísuna ufara suqímaríasasaa rakísiranara aniréeno mi-rakisiránara áaqaidanoommi-foo qínaqa sía mi-moodaa fasiqána ufa íriaqa, naríaraa qídaqinoo. Faiqí qaraqánda fee qaaramoó fee anirée minára qífaqa miná irisée andeeqáaqa. ²⁰ Yísuna ufara suqímaría máqanaki kéeqee marífa mandá oosana márainaqa aiqámausa nífusaa minára qáoo qídaqa ufa qiaqa. Miqíma-saifaqa aiqámausa ruffisee sía miqífaranoo.

²¹ Óo Timooti qinée Pauroosa Ánutuna faqa ásauku mundírana faqa náaquqara qangiroouqa faqa misáuqa nífusaa qinée dóori kándamaseeqa ufa aní qímamíanaura. Qinée maqee maa-papiqánakinaa ufa qímamunnana ámiqimmandee mi-maú kai fídana Yísuna ufara suqímaríasasaa rákirusa náriqa saiká amanakái feefaurú nimisée andeeqásee nári áaqarana aiqámausa nífusaa koorooífa. Sía moonára qíqoondifée qímasee miná áaqarana kukéeqaisaa, sía moonára áamoondi fee qímasee mináindi akooroo máisa. Aiqáma misóo máasoo moodáanaki kámmasee rakísinnimaqaa.

²² Anée sía dauní faiqí moó maréeqee Yísuna ufara suqímaríasasaa rakísira saikaki quqásee sindímeera foora

quqamáqáa. Anée sía moosá mandáinainaki áqufua, aninná márirafa aninna afaaqa ánukarafa kai máriani.

²³ Timooti anée áranandaki maqee maqee aurímari-ananoo qinéé minára irisée aní qímamidaqa, anée namári uqanná kai maqee maqee néemariananoo anée sía miná kai náa, maasá maqee maqee néemarunnana úainna nammarina reendeénimarina miná káqikaaqoo námasainanoo aurírafa taikáni.

²⁴ Faiqí akaqáusa misá mandáinaina fannoo aiqá-mausa nífusaa akooqóo máridanoo. Miqíra mandósana fannoo nári nífusaa akooqóo misá rarisámeeqeenoo mandáinainaki quqáidanoo. Faiqí akaqáusa mandósana sía dauní qáfeefara kásooqaqee akooqóo kambíqainaa qáfeefaranoo. ²⁵ Miqí kai ínoo ámiqira ósana fannoo aiqámausa faiqí nífusaa akooqóo máridanoo. Kukéeqara ámiqira ósana faqa sía kísaaqasaa kukéeqanoo márian-noo kásooqaqee mifá faqa akooqóo máriannoo.

6

¹ Faiqí moó fannoo Ánutuna áuquara faqa maasá naamúaqira ufara faqa mandáinainee qifóora maa-ufána aní qímamíanana anée Yísuna ufara suqimaría maqánaki kéeqee márisa qímannimia. Aináinafaqaasa maa-maqánasaa feefaurúaree qímasaida aináini maríasa anée maaqí qímasee misá naamúaqia, misá aiqáma ámiqimasee náaquqama nímaqainaa nári rakísirausa aináinamánnimaqáaqa. ² Akaqáusa aináinafaqaasa misá faqa Yísuna ufa íri maríasa máriafaqa ínnee misá aináinira faiqi márisa sía misára faqa moodáa írirana máree marúnausee qímasee mandufa nímiaqa. Ínnee minára iriséeqa andeeqásee fíqaramásee misá aináinamánnisaaqa. Ínnee misásaqaraa nárana qámunnaina máree maríafanoo misára

faqa Yísuna ufa írimariasee qímasee maasá misára dídi-mariasee qímasee ámiqimasee misá aináinamánnisáaqa. Óo Timooti anée mi-ufáusa Yísuna ufara suqímaría maqánaki kéeqee maríasa naamúaqímasee fuki faakí qía.

Pauroofa únna amaanufa qímariasara aaquqímannimaqóo úfafa.

³ Faiqí moó fannoo máa qinée qúnna ufana moo máu káqirúnna fídanoo karaambáiqá ásauku mundírana Yísuna ánoona ufara qáoo qídanoo Ánutuna mapukíra ufa síaifa márídanoo káqirúnna ubeekáidanoo, miqí qímari fasiqafa sía moo áinaina qáfaidanoo kaqi narí afaaqa kái amooqídanoo miqídanoo. ⁴ Miqí qímari fasiqafa narí mandá írirananai káaqa káqikaa ufa óosana óosana ufara fífau raináidanoo tínoo taanóo rídanoo. Miqíra óosana fannoo faiqí ánaaseekina nariara nariara rairaiqírafa uqéeraidanoo ufa rukíarana faqa naráqi naráqira ufa faqa nariara nariara mandírirana írimariana faqa maqee maqee tínoori maría ufa rainée máriana faqa uqéeraidanoo. ⁵ Faiqí akaqáusa áaqee maríasa nári nífaurunoo únna qídaqa. Misá Ánutuna ufamáu fídaqa firaa munnimma aina maa-maqánasaa márararee qímariasaa. Miqí qímariasaa ánoona ufa síaisa, írirafa taikárausa mi-ufána qídaqa.

⁶ Dóo kúqaa Ánutuna ufa fannoo faiqí aináina faqaasara foora mánnisaidanoo. Faiqí moó fannoo káiqeefa Ánutuna ufa máree marífa quándaki narí maqee máree mari ainainnara dóo qiní qimana féé qímari fasiqafa aináinafaqaa fára foora márídanoo. Miqí qímarunara Ánutuna ufa fannoo aináinafaqaa fáikammamaqeera foora ídanoo. ⁷ Maasá maa-maqa maaqánaki faiqi ánaaqisaa nánee máree ániqiafana káqi samu ániqiafana. Maasá maa-maqa maaqánasaaqari fíqa nánee máree fuanáuree,

káqi samumbuanáura. ⁸ Maasá qamunna faqa nárana faqa maasá qimana kái dóo máridanoo, dóo fee qímasee nifaaqa quqáaqa.

⁹ Moómoo ainaina munnimmara randéemariasa mandá nimaniranaki áqufidaqa. Nári moómoo ainainara munnimmara rímariafa náriqa fúrufariranara nídimarifa mifá maréeqeenoo nári ufaanaki nári náridaqa. ¹⁰ Munnimmara rímariafa mandáinaina óosana óosana mandáinaina óosana áreemarifa máridanoo. Akaqáusa óoqai Ánutuna ufa írimarusa munnimmara rídaqa Yísuna ufa minnísee náriqa ummaara óosana óosana marasaafanoo mi-ummaaráfa nári nímuqusa radámidanoo.

Pauroofa Timootinara ámudaanai qímasee andeeqáramau fúannee qu úfafa.

¹¹ Óo Timooti anée Ánutuna ufa írimarianafa mári-ananoo, anée munnimma áinainara randée maría iri-ranamau fímariasara faqa mi-manda ainaináusara faqa eeráiriaqa. Ínnee nímuudaanai qímasee andeeqáranara faqa Ánutufara foora írirana faqa Yísunasaa mundírana faqa faiqí ánaaseera nímuqusirana faqa kísaaqasaa Ánutuna aanára afeekaikírana faqa faiqí ánaasee íreedá reen-deénamandee kai qímannimirana faqa mi-ainaináusara nímuudaanai qímasee máraaqa. ¹² Timooti anée Yísuna ufamau fídana narí ámani narí ámaniara foora ámudaaná qímasee rákiranakiara foora úrinaaqareenana náaru náaru márirana marasáinanoo aníndi máriani, mi-andeeqara marira niránara Ánutufa aní áarameeqee minakí quqéenoo. Óoqai anée Yísunasaa mundúfunafa anée moómoosa nífusaa ámiqimmandee Yísunara kooroounáfa máriananoo mi-karí Ánutufa mi-amanirána aní ámufa máriananoo.

¹³⁻¹⁴ Óo Timooti aiqáma ainaina áidoo nímimarina Ánutuna áfusaa faqa, Piratoona óorisaa kooroóúnafa ásauku mundírana Yísuna áfusaa faqa qinée aaquqímasee qí-mamidaqa. Yísuna ufa ásaana rúmaseenana aiqáma eedóo qímasee máraa, mi-maú fínana aní nírafa mári-rafa ánukarafa sía áaqarafa máriani. Miqí kai iná fífi ínana karaambáiqá Yísufa narí qúmira áukuana paqúria. ¹⁵ Ánutufa ámiqirafa moodáa rakisirafa aiqáma úriqararusa úrinaaqararafa aiqáma karaambáiqua karaambáiqá mifá narí kai irisée andeeqára aukuanee qímaseenoo mi-aukuanná kai Yísuna aqiqáinanoo maí kafáa kooroománnimaqaannoo. ¹⁶ Ánutufa mifá kai sía faiqí undée írafa áaduma márifa, mifá kai sía faiqí amana qáfafaairá káaqa qáranaki márifa, sía moó fannoo miná qáfáida sía moó fannoo amana qáfaannoo. Miná áuqu uqéerarana faqa náaru náaru afeeka márirana faqa mináindi kai márídanoo. Kúqaa.

¹⁷ Óo Timooti anée aináinafaqaasa maaqí qímasee qí-mannimia. Ínnee aináinafaqaasa sía ínneeqa nifaaqa nimooqiaqa. Sía ínnee taikéemaria munnimmanasaa ínneeqa írirana mundúqa. Ínni Ánutunasáa kai ínneeqa írirana mundúqa. Mifá aiqáma ainaina áfaaramásee maasá qíqaara raanífee ainaina qímimarinasaa kai ínneeqa írirana mundúqa.

¹⁸ Óo Timooti anée aináinafaqaasa mi-ufána qíman-nimisee maa-ufána faqa qímannimia. Sía moómoo munnimma ainaina márarara kai íriaqa. Ínnee faiqí ánaasee dadaaqíqa ámiqira dadaaqirana dadaaqiaqa midadaaqirána nímimariananaki aníki aináina moómoora foora máriannoo. Ínnee áfaariaqa ínneeqa aináina náida nímiaqa. ¹⁹ Ínnee miqíqa moómoo innaarúnai qumíasana moómoo suqúsee marasée náaru kambíqainna aukuaana

ínni faakánaikiannoo. Miqóo ínnee kúqaa ámiqira mári-rana marasée márifaranoo.

²⁰ Óo Timooti qinée moómoo fasiqa anaasee aní ásaukuki quqásaanana anée ámiqimasee afapíta qumáara. Dapi ufa Ánutuna andeeqárufa sía minakí mári úfafa fúrufarira ufa raiqára ufa faqa akaqáusa moo áaqara ufara únna qímasee írirana faqaasa ufa fée qídaqa mi-ufásara aiqáma anée faqa misá faqa eeráiriaqa. ²¹ Akaqáusa mi-unna irirána faqaasa ufara dóo írídaqee qínausa Yísuna ufasáa fímariaqooqari quqásee auídaqa. Dóo.

Ánutuna áfaarirafa ínni aiqámausaki máriani.

Fúka Moodaanaki Kira Ufa Afaqínaasa Ufa
The New Testament + Genesis and Exodus in the Binumarien
language of Papua New Guinea
Nupela Testamen wantaim Stat na Kisim Bek long tokples
Binumarien long Niugini

copyright © 1983, 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Binumarien

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-08-10

Updates

eBible.org

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2018 from source files dated 20 Jan 2018

4a891130-f25d-5e30-a81c-882b2e037698